

Slutrapport i projektet Kvalitetskalv

Av Anett Seeman Gård & Djurhälsan och Kicki Markusson, Växa Sverige

Projektets syfte och mål

Projektets syfte och mål har varit att tydliggöra kvalitetsmål som är intressanta för hela ledet i den unga kalvens liv och visa på lönsamheten i att öka produktiviteten, förbättra djurhälsan och minska svinnet i svenska mjölk- och nötköttsbesättningar som föder upp mjölkkraskalvar.

Projektet har genomförts i en trestegsmodell, där första steget innebar att en grupp rådgivare från olika rådgivningsorganisationer samt representant från SNP samlades för att diskutera och gemensamt föreslå kvalitetsmål för mjölkkraskalvar, som var relevanta och rimliga för såväl mjölk- som nötköttsproducenter.

I andra steget tog vi fram ett beräkningsverktyg, som kan användas för att testa och visa på effekter av insatser i de olika kvalitetsmålen, utifrån gårdarnas egna förutsättningar. Beräkningsverktyget har liknande upplägg som de produktionsgrenskalkyler som kan beställas genom Gård&Djurhälsan, då de är väl kända i branschen, och mycket uppskattade av användarna. Verktyget kan användas av både mjölk- och ungnötsproducent, och är naturligtvis mest relevant med gårdsegna uppgifter.

Projektets tredje del var att tillämpa projektsteg 1 och 2 på gård. Detta innebar att vi hade ”Stallskolor” för att arbeta mot de kvalitetsmål som var satta i Steg 1. Stallskolorna bestod av producenter med mjölkkraskalvar, en av grupperna hade ungnötsuppfödare medan den andra hade representanter från både mjölk- och ungnötsbesättningar. Syftet med sammansättningen av grupperna var att i möjligaste mån öka kvaliteten på kalven under hela första halvåret.

Projektets genomförande

Steg 1 i projektet genomfördes huvudsakligen genom att rådgivare, såväl veterinärer som produktionsrådgivare, SNP:s verksamhetsledare samt representant för SLU samlades i Stockholm den 12 september för att diskutera och förhoppningsvis fastställa kvalitetsmål för mjölkkraskalvar. Personerna som deltog har bred erfarenhet från såväl mjölk- som nötköttsproduktion.

Anteckningar från mötet bifogas i Bilaga 1, men sammanfattningsvis kan sägas att gruppen kom överens om att arbeta vidare med följande mål:

- En genomsnittlig daglig tillväxt på 800 g/dag under mjölkperioden, samt 20 kg tillväxt under månaden efter avvänjning.
- En total dödlighet i mjölk- och ungnötsbesättningen på 5 %
- Säkerställa tillräcklig immunitet genom råmjölken genom att mäta totalprotein i blodet hos 5 kalvar i besättningen 2 gånger per år
- Tydliggöra vad som kännetecknar en ”Frisk kalv” (Hull, Ren bakdel - ingen diarré, bra kroppshållning, gott allmäntillstånd, friska luftvägar, ingen ringorm)

- Använda checkpunkter för att dokumentera ovanstående – på ett sätt att det inte blir så komplicerat att det inte görs, utan att det blir en morot för det mål man strävar mot i besättningen.

Målen har sedan diskuterats i våra respektive kontaktytor, såväl producenter som kollegor, och uppfattningen är att rubrikerna för målen är rätt att arbeta mot, men det kan vara svårt att uppnå resultat direkt i alla plan, eftersom det är komplexa delar i t ex kalvdödlighet och orsakerna till detta. Som ungnötsproducent vill man kanske inte vara alltför tuff i sina krav för vilka kalvar man vill köpa och inte, eftersom man är mån om att kontinuerligt får kalvar till stallet.

I projektets andra del har vi tagit fram ett underlag i form av en kalkyl som kan användas av enskilda besättningar och i Stallskolorna, för att beräkna kostnader och intäkter för kalvarna, och jämföra resultaten mellan besättningar, såväl mjölk- som ungnötsbesättningar. Denna går också att använda som ett ”prognosverktyg” för förbättringspotential i de olika Stallskolegrupperna, samt naturligtvis också av producenter framöver. Det finns en del underlag sedan tidigare projekt och aktiviteter, men samtidigt är det många delar som är svåra att sätta generella värden på. Kalkylen är byggd enligt samma princip som Gård & Djurhälsans produktionsgrenskalkyler, vilket innebär att den är beprövad och modellen är känd bland såväl rådgivare som producenter, åtminstone i nötköttsbranschen.

Projektets tredje del genomfördes så kallade ”Stallskolor”, ett nytt sätt att arbeta med grupprådgivning. Det finns en mycket erfarenhet kring olika så kallade Erfa-grupper i både mjölk- och nötköttsbranschen. Många grupper har funnits under många år och är en viktig del i utvecklingen i produktionen, genom kunskapsöverföring, erfarenhetsutbyte och social gemenskap i medvind och motvind.

Stallskolorna är en annan form av erfagrupp såtillvida att de arbetar mot specifika mål. I projektet har grupperna bestått av 4-5 personer, och det har varit en viktig del att grupperna är konstanta, för att kunna följa utvecklingen i gruppen, men också att skapa en god sammanhållning och ett gott förtroende för varandra i gruppen.

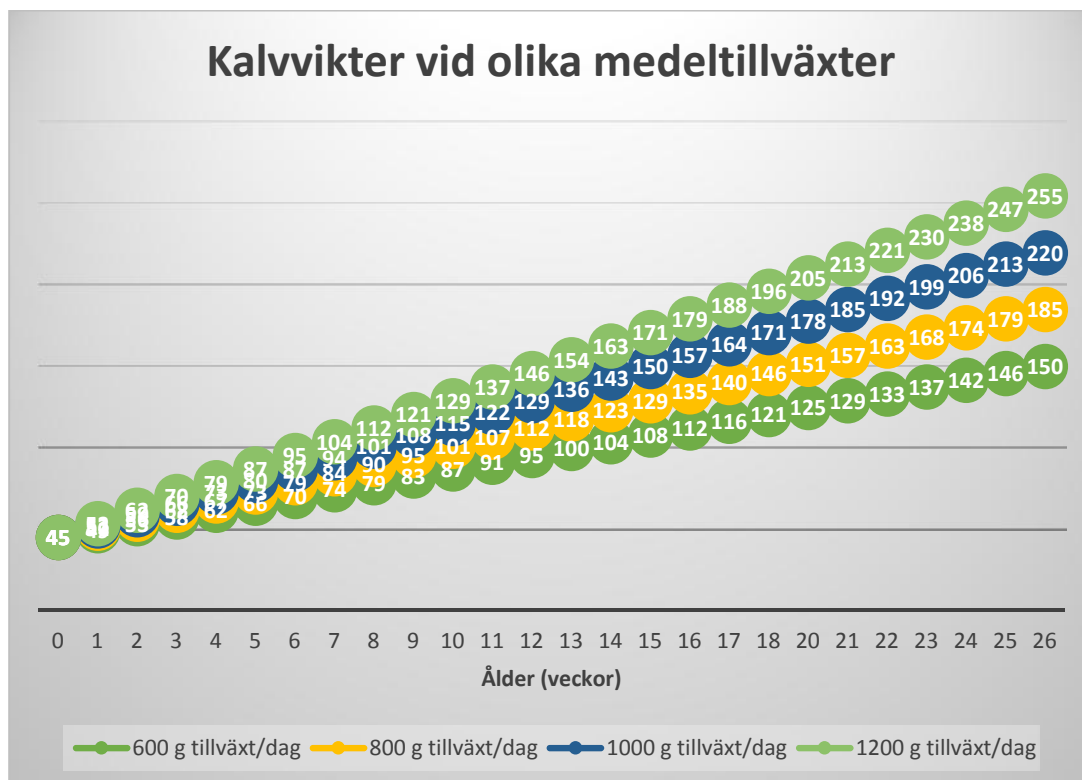
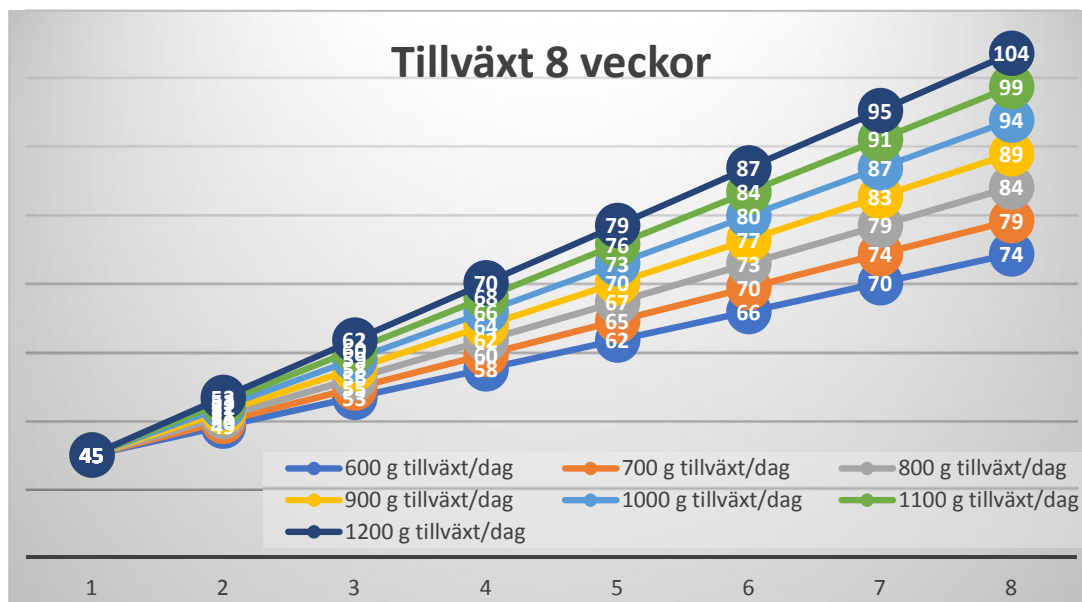
I grupperna har vi arbetat med målen genom att vara på respektive gård, där besättningen har presenterat sin produktion, och lyft sina starka sidor och berättat om utmaningarna. Genom att grupperna varit små och en stor del av träffarna har varit ute i stallarna har diskussionerna byggts på den praktiska situationen, och utifrån möjligheter i stallet har man gett varandra förbättringsförslag. Rådgivaren har kunnat bidra med förslag på samma sätt som övriga deltagare, men också att samla ihop eventuella frågeställningar och återkomma med svar till gruppen, antingen vid nästa träff, eller som kontakt mellan träffarna.

Som rådgivare upplever vi att upplägget har varit en givande utmaning då det varit väldigt deltagardrivet, med mycket diskussioner och inte haft ett klassiskt ”kursupplägg” med presentation och genomgångar. Det ställer krav på oss att vi är på och insatta, men det blir mer att vi får svara på de frågor som deltagarna har, snarare än att vi ger ramarna på träffen. Ett bra samarbete i klassen, helt enkelt.

Vad gäller resultaten på Kvalitetsmålen, så har vi lyft dem vid varje träff, och det har utöver deltagarna blivit mer uppmärksamma på tillväxt och hälsa, också lett till att det faktiskt ”blivit av” att man mätt djuren. Mätningarna medförde flera positiva delar, både att man fick bekräftelse på att djuren faktiskt växte minst lika bra som man tänkt, men också att man blev uppmärksam på att det inte behövde vara så komplicerat att mäta djuren – det tog inte så lång tid, det var mer att det skulle bli av. I detta sammanhang nämner vi bara mätning, då det var detta som var möjligt på de deltagande gårdarna. Visserligen är vägning säkrare än mätning, men vi ansåg att det var en tillräckligt säker modell för att få ett bra svar. Som

omvandlingstabell användes ”Tabeller för samband mellan levandevikt och bröstomfång hos köttdjur” (SLU, 2006).

Effektiva sätt att följa kvalitetsmålen har varit viktigt, det får inte ta extra resurser att mäta målen, utan resurserna ska läggas på att åtgärda de delar som man behöver förbättra. I detta arbete har bl a gjorts ”Lathundar” för tillväxter och vikter, så att man enkelt, genom att man vet kalvens ålder och vikt, kan kolla hur mycket den vuxit i genomsnitt. Linjediagrammen blir lite plottriga i detta dokument, men de kommer att finnas tillgängliga på Gård&Djurhälsans hemsida i större format.

Steg 3, Stallskolorna, blev tyvärr inte i antal den omfattning vi från början tänkt. Dock är de som varit med i stallskolor väldigt nöjda, vilket är glädjande! För att lyfta de framgångsfaktorer som gjort att Stallskolorna fungerat, vill vi framhålla följande:

- Intresse och öppenhet – deltagarna har varit positiva och delat generöst av sina kunskaper och erfarenheter, och också på ett bra sätt kommit med idéer till kollegor hur man kan göra produktionen bättre
- Fokus – Träffarna har prioriterats; man har varit med på alla träffar, och bidragit konstruktivt just kring området kalvar – även om andra delar av företagets produktion också är intressanta.
- Mod – man har vågat både föreslå förändringar och testa de förslag som kommit upp under träffarna
- Avstånd – det är en fördel om det är någorlunda nära mellan deltagarnas gårdar, en rimlig restid gör att det finns möjlighet att hinna med arbetsuppgifter på det egna företaget också, och ändå få en god stund.
- Erfarenhet – då grupperna är deltagarstyrda och man som rådgivare behöver kunna svara på frågor relativt direkt, tror vi att det är en fördel om man har erfarenhet inom området. I en förberedd kurs kan man förbereda ett avgränsat område eller frågeställningar, men i en Stallskola är frågorna av bredare karaktär. Dock väldigt lärorikt och utmanande!

Vi behöver naturligtvis också rannsaka oss i varför vi inte haft fler grupper, och en faktor som är viktig är att vi inte hittat ett bra sätt att fånga producenterna att vara med inom ett och samma område. Det har funnits ströanmälningar, men dessa har varit på för stort avstånd i förhållande till varandra så det har inte gått att få ihop till rimliga reskostnader. I kommande aktiviteter av detta slag måste vi arbeta på ett annat sätt, kanske genom att man börjar med en träff i en större grupp, för att sedan dela upp stallskolor som passar ihop. Det har funnits intresse att starta fler grupper, men omständigheter har gjort att det inte gått att starta under denna tidsperioden. Vår förhoppning är att modellen därför kommer att fortsätta användas och nå ut till fler.

Det är också en utmaning i att det pågår många olika aktiviteter kring just kalvar – det är kanske lättare att man hänger på något som redan är känt i stället för att testa något nytt?

Slutsats

Projektet har varit värdefullt på många sätt. Det har gjort att flera rådgivningsorganisationer tillsammans diskuterat vad kvalitet på kalvar är, vilket inte gjorts innan i samma forum. Det har också gjort att det finns enkla hjälpmedel att följa upp kalvarnas tillväxt på gården. Dessutom har kalvkväliteten ökat genom framför allt en högre tillväxt i de deltagande besättningarna. Vi tror att modellen är ett bra arbetssätt förbättra resultaten i en besättning på ett kostnadseffektivt sätt, där man känner stöd av sina kollegor.